

Ефективност от въвеждане на фотоволтаична инсталация за електрозахранване на типичен производствен обект за лаково бояджийски материали

Красимир Мартев, Манол Новаков

Abstract: A research has been conducted for assessing the energy efficiency of using a photovoltaic source (FVS) on a reference base for manufacture of paints. Three variants at the level of the peak power of photovoltaic sources are compared with the daily loads of the consumers. It is appropriate and practicable the variant with a peak power of FVS, compared to the power of the daily loads of electric power consumption on the non- working days and holidays of the year.

Key words: electric power efficiency, manufacture of paints, photovoltaic sources of electric power.

Въведение

Ефективното използване на електрическата енергия, произвеждана от фотоволтаичните източници (ФВИ) изисква системно технико-икономическо проучване на електропотреблението на обектите, свързано с генерирания от ФВИ товар на електропроизводството [1]. Подобни изследвания все още не са намерили място в практиката. Предложена е унифицирана методика за изграждане на фотоволтаични инсталации в условията на производствени обекти или жилищни квартали, на базата на която могат да се изградят ефективни проекти за електрозахранването на фирмите [2,3]. Като се изхожда от постановките, съдържащи се в [3], е поставена целта да се установят очакваните нива на електрозахранване на действащ фирмена производствена база чрез ФВИ и енергетичния ефект от използването им.

Обект и товари на електропотреблението и електропроизводството.

Производствена база. Предназначена е за производството на лаково-бояджийски материали. Електропотреблението на базата се характеризира с усреднени денонощни товарови графици на електропотребление, почасовите стойности на които са представени за зимен сезон и за летен сезон. Данните са резултат от статистическата обработка на дневната консумация на електрическа енергия, отчитана непрекъснато от статистическия електромер на всеки час, въз основа на които се фактурира и осъществява плащането по тритарифната система за касиране. Разпределението на разхода на електрическа енергия в обобщен вид през работните (R) и празничните (P) дни в базата по месеци през годината е дадено в табл.1 и табл.2. Годишният разход е 614840 kWh.

Таблица 1
Разпределение на разхода на електрическа енергия през работните (R) и празничните (P) дни в базата по месеци през зимния сезон

	XI		XII		I		II		III		kWh
	R	P	R	P	R	P	R	P	R	P	
бр. дни	21	9	14	17	15	16	20	8	20	11	
kWh/P	2130	986	2305	1027	2466	1057	2425	1227	2353	941	
kWh/R	44732	8708	32269	17456	36991	16910	48508	9818	47065	10350	272807
kWh	0	53440	0	49725	0	53901	0	58326	0	57415	272807

Таблица 2
Разпределение на разхода на електрическа енергия през работните (R) и празничните (P) дни в базата по месеци през летния сезон

	IV		V		VI		VII		VIII		IX		X		kWh
	R	P	R	P	R	P	R	P	R	P	R	P	R	P	
бр. дни	22	8	19	12	20	10	23	8	22	9	20	10	23	8	
kWh/P	1568	323	1709	420	1909	523	2171	733	2354	1160	2056	957	2243	972	
kWh/R	34496	2587	32469	5037	38178	5225	49934	5867	51172	10442	39072	9566	50213	7775	342033
kWh	0	37083	0	37506	0	43403	0	55801	0	61614	0	48638	0	57988	342033

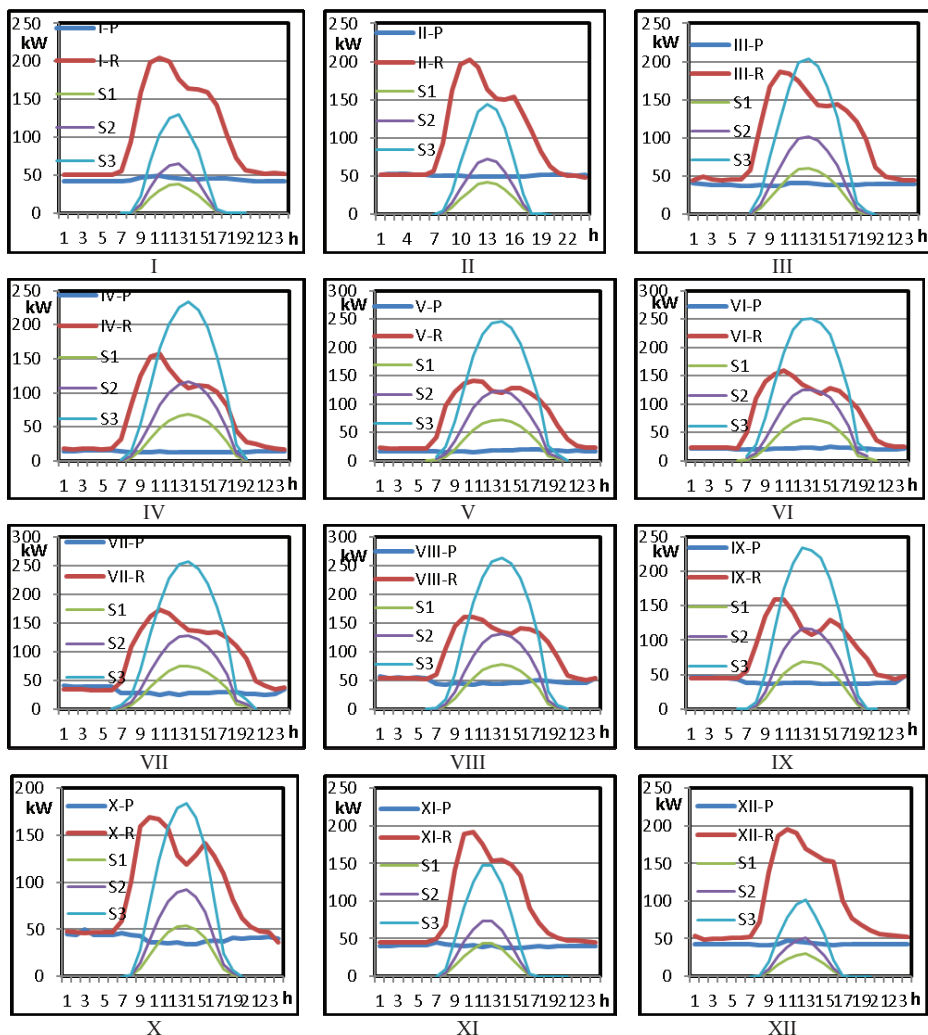
Фотоволтаичен източник. Избран е действащ фотоволтаичен парк в района на производствения обект. Експлоатира се от 2008 г. Събрани са и статистически обработени данните за електропроизводството през периода 2009 - 2013 г. Резултатите са приведени към 1 kWp пикова мощност и представени в табл.3.

Таблица 3
Усреднени почасови стойности на денонощните товари графици на електропроизводство на ФВИ, приведени към 1 kWp пикова мощност

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	средно год
7h	0	2E-05	0,007	0,003	0,017	0,023	0,017	0,006	3E-04	0	3E-05	0	0,006
8h	0,001	0,012	0,067	0,036	0,063	0,069	0,06	0,044	0,025	0,005	0,023	0,002	0,034
9h	0,057	0,076	0,188	0,136	0,175	0,191	0,173	0,151	0,127	0,071	0,124	0,048	0,126
10h	0,17	0,169	0,31	0,278	0,322	0,342	0,332	0,317	0,29	0,193	0,23	0,133	0,257
11h	0,259	0,259	0,418	0,417	0,468	0,48	0,465	0,466	0,435	0,31	0,315	0,197	0,374
12h	0,313	0,337	0,501	0,505	0,562	0,582	0,572	0,577	0,532	0,397	0,37	0,241	0,458
13h	0,328	0,362	0,511	0,567	0,611	0,629	0,635	0,645	0,59	0,449	0,371	0,255	0,496
14h	0,272	0,344	0,489	0,588	0,621	0,63	0,645	0,661	0,58	0,461	0,309	0,204	0,484
15h	0,207	0,282	0,419	0,556	0,592	0,611	0,612	0,637	0,552	0,424	0,21	0,14	0,437
16h	0,107	0,179	0,321	0,492	0,519	0,56	0,548	0,572	0,473	0,347	0,099	0,055	0,356
17h	0,012	0,066	0,18	0,386	0,406	0,445	0,448	0,464	0,357	0,203	0,008	0,003	0,248
18h	3E-04	0,004	0,039	0,237	0,274	0,309	0,302	0,311	0,196	0,061	0	0	0,144
19h	8E-05	9E-04	0,01	0,059	0,069	0,077	0,075	0,078	0,049	0,015	0	0	0,036
20h	0	0	0	0,008	0,031	0,042	0,041	0,019	0,001	0	0	0	0,012

Избрани са три варианта за електрозахранване на базата чрез ФВИ. Изхожда се от установените показатели на обследваните товари на електропотреблението на производствената база (табл.1,2) и на електропроизводството от фотоволтаичния парк (табл.3).

Вариант S1: Мощността на ФВИ е избрана така, че да подпомага намаляването на електропотреблението на обекта през почивните и работни дни (в случая за обекта през годината са отчетени общо 124 почивни дни), като остатъчната електроенергия през почивните дни може да се изнася навън. Приета е мощност S1 = 117 kWp.

Фиг. 1. Варианти и съотношенията между нивата на товарите на електропотребление и електропроизводство по месеци на обекта

Вариант S2: Също като вариант S1, но ще се осигурява по-голямо количество електроенергия от ФВИ за обекта през работните дни, а през почивните дни да се предложи по-голямо количество навън. Приета е мощност S2 = 200 kWp.

Вариант S3: Предполага се изграждането на ФВИ с работна мощност надвишаваща мощността на товара на електропотреблението. Приета е мощност S3 = 400 kWp.

Вариантите и съотношенията между нивата на товарите на електропотребление и електропроизводство по варианти и месеци са илюстрирани графично на фиг. 1.

Нивата на произвежданото количество електроенергия от ФВИ при вариант S1 по месеци, общо за годината, през работните (R) и празничните (P) дни са

представени в табл.4. Общото количество достига 148396 kWh. То съставлява 24,1 % от годишната консумация на обекта.

Таблица 4.
Разпределение на произведеното количество електроенергия от ФВИ при вариант S1

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Сума
P	бр. дни	16	8	11	8	12	10	8	9	10	8	9	17	126
	kWh	3233	1955	4453	3995	6640	5840	4610	5211	4922	2748	2169	2540	48315
R	бр. дни	15	20	20	22	19	20	23	22	20	23	21	14	239
	kWh	3031	4888	8097	10985	10513	11679	13253	12738	9843	7900	5061	2092	100081
	Общо.	6263	6843	12550	14980	17153	17519	17863	17949	14765	10648	7229	4632	148396

Производството на ФВИ е през деня - сутринта от около 7 h, след обяд до 20 h. Обхваща часовете на върховата и дневните тарифи за заплащане на електроенергията. Разпределението на средното дневно и годишно производство на електроенергия от ФВИ за двете тарифни зони при вариант S1 е представено в табл.5.

Таблица 5.
Разпределение на средното дневно и годишно производство на електроенергия от ФВИ по тарифни зони при вариант S1

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Средно дневно производство	За деня	202	244	405	499	553	584	576	579	492	343	241	149	
	Върхова	57	59	107	156	179	187	180	177	162	114	78	44	
	Дневна	145	185	298	343	375	397	396	402	330	230	163	105	
Върхова	P	912	472	1177	1248	2148	1870	1440	1593	1620	912	702	748	14842
	R	855	1180	2140	3432	3401	3740	4140	3894	3240	2622	1638	616	30898
	Сума	2320	1480	3278	2744	4500	3970	3168	3618	3300	1840	1467	1785	33470
Дневна	P	2175	3700	5960	7546	7125	7940	9108	8844	6600	5290	3423	1470	69181
	R	2175	3700	5960	7546	7125	7940	9108	8844	6600	5290	3423	1470	69181
Сума годишна		6263	6843	12550	14980	17153	17519	17863	17949	14765	10648	7229	4632	148396

Като са използвани предходните резултати (табл.4, табл.5), е получено разпределението на средното годишно производство на електроенергия от ФВИ през почивните (P) и работни (R) дни, по тарифни зони – върхова (В) и дневна (Д), съгласно приетите варианти на мощности на ФВИ - S1, S2 и S3 (табл.6).

Таблица 6.
Разпределение на средното годишно производство на електроенергия от ФВИ през почивните и работни дни по тарифни зони – върхова (В) и дневна (Д)

		I							II						
	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	
P-В	4384	912	-3472	1550	-2834	3101	-1283	2440	472	-1968	802	-1638	1605	-835	
P-Д	7808	2320	-5488	3944	-3864	7888	80	4456	1480	-2976	2516	-1940	5032	576	
R-В	13020	855	-12165	1454	-11567	2907	-10113	17200	1180	-16020	2006	-15194	4012	-13188	
R-Д	18645	2175	-16470	3698	-14948	7395	-11250	24180	3700	-20480	6290	-17890	12580	-11600	
		III							IV						
	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	
P-В	2280	1620	-660	2754	474	5508	3228	640	1248	608	2122	1482	4243,2	3603	
P-Д	3730	3300	-430	5610	1880	11220	7490	1008	2744	1736	4665	3657	9329,6	8322	
R-В	16180	2140	-14040	3638	-12542	7276	-8904	13530	3432	-10098	5834,4	-7696	11669	-1861	
R-Д	24580	5960	-18620	10132	-14448	20264	-4316	17886	7546	-10340	12828	-5058	25656	7770	
		V							VI						
	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	
P-В	1188	2148	960	3651,6	2464	7303	6115	1280	1870	590	3179	1899	6358	5078	
P-Д	2195	4500	2305	7650	5455	15300	13105	2210	3970	1760	6749	4539	13498	11288	
R-В	11495	3401	-8094	5781,7	-5713	11563	68	13300	3740	-9560	6358	-6942	12716	-584	
R-Д	19418	7125	-12293	12113	-7306	24225	4807	21140	7940	-13200	13498	-7642	26996	5856	

НАУЧНИ ТРУДОВЕ НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ - 2014, том 53, серия 3.1

VII								VIII							
	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	
P-B	1272	1440	168	2448	1176	4896	3624	2144	1593	-551	2708	564	5416	3272	
P-Д	2224	3168	944	5386	3162	10771	8547	3696	3618	-78	6151	2455	12301	8605	
R-B	16767	4140	-12627	7038	-9729	14076	-2691	16082	3894	-12188	6620	-9462	13240	-2842	
R-Д	26864	9128	-17736	15518	-11346	31035	4171	26312	8844	-17468	15035	-11277	30070	3758	
IX								X							
	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	
P-B	2280	1620	-660	2754	474	5508	3228	1864	912	-952	1550	-314	3101	1237	
P-Д	3730	3300	-430	5610	1880	11220	7490	3104	1840	-1264	3128	24	6256	3152	
R-B	13840	3240	-10600	5508	-8332	11016	-2824	6024	912	-5112	1550	-4474	3101	-2923	
R-Д	20040	6600	-13440	11220	-8820	22440	2400	8456	1840	-6616	3128	-5328	6256	-2200	
XI								XII							
	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	W	S1	ΔS1	S2	ΔS2	S3	ΔS3	
P-B	2178	702	-1476	1193	-985	2387	209	3682	616	-3066	1047	-2635	2094	-1588	
P-Д	3978	1467	-2511	2494	-1484	4988	1010	6538	1470	-5068	2499	-4039	4998	-1540	
R-B	16632	1638	-14994	2785	-13847	5569	-11063	13991	748	-13243	1272	-12719	2543	-11448	
R-Д	21504	3423	-18081	5819	-15685	11638	-9866	19142	1785	-17357	3035	-16108	6069	-13073	

Производството на ФВИ не покрива консумацията от електроенергия за нито една от тарифите, както през празничните така и през работните дни за месеците I, II, III, X, XI и XII. Частично покритие е налице както следва: I, II - остатък от 80 и 576 kWh при вариант S3; III - Остатък през почивните дни при вариант S2 - 474 и 1880 kWh и S3- 3228 и 7490 kWh; X - остатък през почивните дни при вариант S2 – 24 kWh и S3- 1237 и 3152 kWh; XI - остатък от 209 и 1010 kWh през почивните дни при вариант S3. През летните месеци налице е покритие на електропотреблението и налице на остатъчни количества през почивните дни.

Анализирана е степента на обеспеченост на електропотреблението на обекта от ФВИ по вариант S1 за зимен и летен сезон. През зимния сезон ФВИ покрива: в почивните дни - от 17 до 71 % от върховата и от 22 до 88 % от дневната консумация; в работните дни - от 5 до 13 % от върховата и от 9 до 24 % от дневната консумация. През летния сезон ФВИ покрива: в почивните дни - от 49 до 195 % от върховата и от 59 до 272 % от дневната консумация; в работните дни - от 15 до 30 % от върховата и от 22 до 42 % от дневната консумация.

Заклучение:

1. Характерът на електропотребление на обекта е възможно най-благоприятно за използване на фотоволтаични източници (ФВИ). Работните смени са сутрин от 6 до 18 h. Генерираната от ФВИ енергия е в интервал от 7 до 20 h. Налице са условия за използване на електроенергия от ФВИ на цените на върхова и дневна тарифа.

2. Даденият обект, както и сходни производствени консуматори, се характеризират с множество неработни дни, когато консумираната електроенергия има непроизводствен характер, не генерира реален продукт, но не може да бъде избегната. Въвеждането на ФВИ, както показват резултатите от настоящото изследване, по пикова мощност е съвместимо и практически целесъобразно да бъде съизмеримо с мощността на товара през тези дни.

3. Ефектът от използването на ФВИ следва да се оценява предимно на база енергиен ефект, като зелена енергия. Цените както на консумираната електроенергия от системата, така и от ФВИ са неустойчиви, влияят се от пазарната и политическа конюктура, поради което не се препоръчва ефекта от въвеждане на ФВИ да се определя чрез паричните потоци.

Литература:

1. Ерменков Т. Оценка ефективността на електропроизводството от фотоволтаичните източници свързано с товара на консуматорите. Научна конференция РУ „Ангел Кънчев”, 25-26.10. 2013.
2. Недев, Н., Кр. Мартев, К. Коев. Изследване влиянието на някои фактори върху производството на електрическа енергия от фотоволтаични модули. Енергетика, бр.6, 2011, стр. 27...30.
3. Kondyu Andonov Nedko Nedev Liliya Ilieva Lyudmil Mihaylov Krasimir Martev. A Unified model for enhancing photovoltaic project efficiency and electricity generation. Екология и бъдеще, № 3-4, 2013, стр. 3-17.

За контакти: доц. д-р инж. Красимир Мартев, Русенски университет „Ангел Кънчев”, kmartev@uni.ruse.bg.

Докладът е рецензиран.